

Zmiany w „Programie Ochrony Roślin Sadowniczych” na rok 2007

Prof. dr hab. Remigiusz W. Olszak, doc. dr hab. Anna Bielenin, ISiK Skierniewice

Mimo że ochrona chemiczna nadal pozostaje podstawową metodą ochrony, powinna być prowadzona tylko w przypadkach, gdy liczebność szkodnika lub porażenie chorobą powoduje straty finansowe. Nasilenie występowania agrofagów jest zróżnicowane w czasie, zarówno w trakcie trwania jednego sezonu, jak i w okresie wieloletnim, a także w poszczególnych agrocenozach, i nie zawsze przekracza wartości nazwane umownie progami szkodliwości. W celu ustalenia, czy wartości te zostały osiągnięte lub przekroczone należy prowadzić monitoring, czyli regularną ocenę obecności i liczebności agrofagów w odniesieniu do określonej jednostki wielkości (liść, pąk, konar, korona drzewa, pułapka lub fragment powierzchni sadu bądź plantacji). Aby prawidłowo przeprowadzić monitoring, trzeba wiedzieć, kiedy, gdzie i którą z metod najskuteczniej ocenić obecność i liczebność danego gatunku szkodnika lub ustalić stan zagrożenia ze strony patogenów. Systematycznie prowadzony monitoring i prawidłowa ocena zagrożeń umożliwiają znaczne zmniejszenie zużycia środków ochrony roślin, co sadownikom pozwala na oszczędności, i niesie korzyści dla środowiska. Dobór środków dopuszczonych do stosowania w uprawach sadowniczych (i nie tylko) ulega dość szybkim zmianom wynikającym z przepisów unijnych i prowadzonej rejestracji środków ochrony roślin (ś.o.r.). Na początku 2007 roku ukazała się nowa edycja „Programu Ochrony Roślin Sadowniczych” opracowana przez zespół pracowników Zakładu Ochrony Roślin Instytutu Sadownictwa i Kwiaciarstwa („SN” 1/2007). Tak jak w poprzednich latach, w nowym wydaniu zamieszczono uaktualnioną listę preparatów do zwalczania chorób i szkodników, zgodnie z rejestrem podanym przez MRiRW. Wprowadzono także wiele drobnych, lecz istotnych zmian w zaleceniach szczegółowych, które mają na celu dalsze doskonalenie zwalczania poszczególnych gatunków agrofagów.

Jest to już druga edycja programu, w której więcej środków zostało usuniętych, niż wprowadzono nowych. Tendencja ograniczania liczby preparatów w Unii Europejskiej będzie się zapewne utrzymywać również w następnych latach. Trwa bowiem nadal przegląd wszystkich substancji aktywnych. Wycofywane są substancje czynne negatywnie ocenione pod względem bezpieczeństwa dla ludzi i środowiska lub te, których ze względów ekonomicznych nie broni żaden producent (utrzymanie w rejestrze starszych preparatów wymaga często przeprowadzenia kolejnych kosztownych badań). Szczególnie w przypadku tych preparatów, którym zakres stosowania został ograniczony, ponoszenie dużych nakładów jest dla producentów nieopłacalne. Z kolei wprowadzenie na rynek nowych pestycydów jest nie tylko kosztowne, ale też czasochłonne, i w związku z tym niezbyt częste. Pojawiające się w ostatnich latach środki ochrony roślin są najczęściej generykami związków już istniejących. Dla sadowników pewnym utrudnieniem w stosowaniu środków ochrony roślin mogą być także zmiany zachodzące w etykietach poszczególnych pestycydów. Zgodnie z obowiązującymi przepisami, aby w etykiecie znalazł się zapis, że preparat zwalcza określonego szkodnika czy chorobę, na danej roślinie, producent środka musi przedstawić pełny zestaw wyników badań, co dla firmy fitofarmaceutycznej jest dużym obciążeniem finansowym, nie zawsze opłacalnym. Prowadzić to będzie do sytuacji, w której zwalczanie agrofagów, niekiedy bardzo szkodliwych, ale o lokalnym znaczeniu, lub w uprawach małoobszarowych, nie będzie możliwe. Problemem będzie także zwalczanie agrofagów, dla których brak jest zapisów w etykietach-instrukcjach stosowania. Z tego względu już obecnie w szczegółowych programach ochrony gruszy, śliwy i winorośli przy zwalczaniu szpecieli wprowadzono uwagę „brak preparatów do zwalczania szkodnika w tym okresie”.

Zwalczanie szkodników

Z rejestru zostały skreślone następujące insektycydy: Alfamor 050 SC, Alfazot 050 EC, Alphaquard 100 EC i Alphatop 100 EC (syntetyczne pyretroidy), Aztec 140 EW, Bi-58 Nowy, Cascade 050 EC, Piorun 200 SL, Rufast 150 EC, Trebon 10 SC, Trebon 30 EC i Zolone 350 EC, oraz dwa środki do zwalczania gryzoni – Ratron GR i Świeca Dymna Gamratox.

Jednocześnie do rejestru wprowadzono kilka nowych środków, które bądź uzyskały rejestrację: Carpovirusine Super SC, Dimilin 480 SC, Envidor 240 SC, Madex SC, Nurelle Max 515 EC i Treol 770 EC, bądź w którym rejestrację wznowiono: Talstar 100 EC. Do rejestru został również wprowadzony nowy pyretroid **Mavrik 240 EW** polecany w dawce 0,2 l/ha do zwalczania mszycy jabłoniowej. Z kolei **Carpovirusine Super SC** i **Madex SC** to preparaty biologiczne na bazie specyficznych wirusów do zwalczania owocówki jabłkowieczki (Baclovirus CpGV). Wprowadzono także nową (płynną) formułą diflubenzuronu, **Dimilin 480 SC** do zwalczania najmłodszych stadiów gąsienic oraz owocówki jabłkowieczki, owocówki śliwkowieczki i toczyka gruszoziaczka. Do zwalczania wszystkich stadiów rozwojowych przędziorka owocowca zarejestrowano preparat **Envidor 240 SC** – reprezentujący zupełnie odmienną grupę chemiczną (kwasy tetronowe). Ma to duże znaczenie w zwalczaniu przędziorków – właściwa rotacja stosowanych preparatów zapobiega bowiem powstawaniu odporności. Z kolei **Nurelle Max 515 EC** to mieszanina chlorpiryfosu i cypermetryny. Preparat ten można stosować do zwalczania owocówki jabłkowieczki i zwójkówek liściowych na drzewach ziarnkowych oraz mszyc i pryszczarka porzeczkowca na porzeczkach czarnej. Środek ten nie ma przykrego zapachu. Zarejestrowano także nowy preparat na bazie oleju parafinowego **Treol 770 EC** – do zwalczania przędziorka owocowca na jabłoni i śliwie. Według nowych zapisów **Talstar 100 EC** po reje-

stracji ma bardzo ograniczony zakres stosowania. Środek ten można stosować do ochrony jabłoni przed toczykiem gruszo-wiaczkiem i przedziorkiem owocowcem, truskawki – przed przedziorkiem chmielowcem i kwiecakiem malinowcem, oraz porzeczkę – przed pryszczarkiem porzeczkowcem i przedziorkiem chmielowcem.

Rozszerzono zakres stosowania dwóch preparatów z grupy chloronikoty-nyli – Calypso 480 SC i Mospilan 20 SP. Szczególnie cenna dla sadowników jest możliwość stosowania preparatu Calypso 480 SC m.in. do zwalczania wszystkich gatunków owocnic (na śliwie i na jabłoni), nasionnicy trześniówki, paciornicy gruszo-wianki, a także mszyc na śliwie, wiśni i porzeczce czarnej. Natomiast Mospilan 20 SP zgodnie z nową etykietą można stosować do ochrony roślin jagodowych przed pryszczarkiem porzeczkowcem pędowym, zwójkówkami i przeziernikiem porzeczkowcem oraz truskawki – przed opuchlakami.

Zwalczanie chorób

Z wykazu środków polecanych do zwalczania chorób usunięto te, które w dniu opracowywania „Programu Ochrony Roślin Sadowniczych”, czyli 18 października 2006 roku, nie miały aktualnego zezwolenia Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi na dopuszczenie ich do stosowania. Należały do nich takie preparaty jak: Ceetal Plaie 03 AE, Delan 700 WG (rejestrację tego fungicydu wznowiono 28 grudnia 2006 r., a więc można go stosować w nadchodzącym sezonie), Novozir MN 80 WP, Polagrocyna PC 10 (brak tego środka dotkliwy będzie głównie w uprawach szkółkarskich, w których guzowatość korzeni jest nadal dużym problemem) i Sanazol 250 EC. Dotychczasowa liczba usuniętych z rejestru fungicydów jest nieduża, ale wielu preparatom obecnie polecanym w zwalczaniu chorób okres ważności rejestracji kończy się w nadchodzących latach. W roku 2007 takich fungicydów będzie aż 21, a w 2008 – 13. Nawet jeśli niektóre z nich uzyskają przedłużenie rejestracji, to i tak należy liczyć się ze znacznym uszczupleniem ich asortymentu. Ponadto rejestracja środków może wprowadzać znaczne zmiany w zakresie ich stosowania (najczęściej będzie to ograniczenie, ale mogą być także rozszerzenia). Dlatego przed zastosowaniem s.o.r., nawet dobrze zna-

nych, należy każdorazowo zapoznać się z aktualną etykietą-instrukcją, aby preparat nie został użyty na uprawy, na które nie ma już rejestracji.

W obecnej edycji „Programu Ochrony Roślin Sadowniczych” znalazło się kilka nowych fungicydów, które w ostatnich dwóch latach uzyskały rejestrację. Są to dwa preparaty zawierające te same substancje aktywne, jak inne, znane już środki. **Capitan 400 EC** – fungicyd, który zawiera, tak samo jak **Punch 400 EC**, 400 g flusilazolu, ale ma ograniczoną rejestrację – można stosować go tylko do zwalczania parcha jabłoni i gruszy oraz mączniaka jabłoni. **Sumi-Pro 500 SC** powiększa znaczną już grupę związków zawierających procymidon. Preparat polecany jest do zwalczania szarej pleśni truskawki, szarej pleśni i zamierania pędów maliny oraz szarej pleśni porzeczki. Środek ten należy do grupy związków dikarboksymimidowych, które stosuje się przemiennie z fungicydami z innych grup chemicznych, nie częściej niż 2 razy w sezonie.

W rejestrze środków pojawiły się także dwa nowe, bardzo ciekawe fungicydy będące mieszaniną dwóch różnych związków chemicznych. **Signum 33 WG** – mieszanina piraklostrobiny i boskalidu, polecany jest do zwalczania szarej pleśni truskawki. Charakteryzuje się krótkim okresem karencji (tylko 3 dni). Stosuje się go przemiennie z fungicydami należącymi do innych grup chemicznych, nie częściej niż 2 razy w sezonie.

Switch 62,5 WG – mieszanina cyprodinilu i fludioksynilu – to preparat również o krótkim okresie karencji (3 dni). Polecany jest do zwalczania szarej pleśni truskawki. Podobnie jak poprzedni środek, powinien być stosowany przemiennie z fungicydami należącymi do związków z innych grup chemicznych, nie częściej niż 2 razy w sezonie.

Od opracowania „Programu Ochrony Roślin Sadowniczych” na rok 2007 do chwili obecnej nastąpiły już pewne zmiany w rejestracji pestycydów. I jak wspomniano wcześniej, nową rejestrację uzyskał znany i ceniony przez sadowników fungicyd **Delan 700 WG**. Warto jednak podkreślić, że obecnie zakres możliwości jego stosowania został ograniczony i polecany jest jedynie do zwalczania parcha jabłoni, zarówno solo, jak i w mieszaninie z fungicydem **Discus 700 WG**. Środek ten nie powinien być

stosowany do zwalczania drobnej plamistości liści drzew pestkowych. Ponadto do rejestru wprowadzono fungicyd **Talent 240 EC** zawierający mychlobutanil – tę samą substancję aktywną, jaka jest w fungicydach **Systhane 125 EC** i **Systemik 125 SL**. Preparat polecany jest w dawce 0,25–0,3 l/ha do zwalczania parcha jabłoni i gruszy oraz mączniaka jabłoni, a w dawce 0,35–0,6 l/ha do zwalczania brunatnej zgnilizny drzew pestkowych w okresie kwitnienia. Fungicyd stosuje się w temperaturze powyżej 12°C i łącznie z innymi preparatami z grupy IBE, nie częściej niż 2 razy w sezonie. Drugim fungicydem zarejestrowanym w 2006 roku jest **Tebu 250 EW**, który również należy do grupy związków IBE, a więc powinien być stosowany w temperaturze powyżej 12°C. Substancją aktywną tego fungicydu jest tebukonazol, podobnie jak w fungicydach **Horizon 250 EW** i **Orius 250 EW**. Polecany jest w zwalczaniu brunatnej zgnilizny drzew pestkowych w sadach wiśniowych. Podobnie jak pozostałe preparaty, zarejestrowany jest w dawce 0,75 l/ha do jednorazowego stosowania w sezonie, w początkowej fazie kwitnienia lub w pełni kwitnienia wiśni. Dla producentów truskawek bardzo przydatne jest rozszerzenie zakresu stosowania fungicydu **Zato 50 WG**. Obecnie preparat ten w dawce 0,25 kg/ha polecany jest do zwalczania białej plamistości liści i mączniaka prawdziwego truskawki. Stanowion dobre uzupełnienie asortymentu środków do zwalczania tych chorób, gdyż może być użyty także w niższych temperaturach. Jednak w celu zapobiegania zjawisku odporności nie powinien być stosowany częściej niż 2 razy w sezonie.

Niezbędne jest, aby każdorazowo przed użyciem preparatu, nawet dobrze znanego, dokładnie przeczytać instrukcję stosowania, bowiem w etykietach wielu środków ochrony jest lub może być wprowadzonych wiele zmian dotyczących zakresu stosowania, klasy toksyczności, okresu karencji i prewencji. Każdy zabieg powinien być dobrze przemyślany i uzasadniony wynikami uzyskanymi w czasie lustracji (monitoringu). Należy także pamiętać, że prowadzenie lustracji i wczesne usuwanie źródła infekcji, w przypadku niektórych chorób, stanowi podstawę ich zwalczania bądź bardzo podnosi skuteczność ochrony chemicznej. ■

Zgodnie z art. 46 Ustawy z 18 grudnia 2003 r. o ochronie roślin (Dz. U. z 27 stycznia 2004 r.) „Po upływie terminu ważności zezwolenia na dopuszczenie środka ochrony roślin do obrotu środek ten może znajdować się w obrocie do czasu upływu terminu jego ważności, jednak nie dłużej niż przez okres 18 miesięcy”.